

КОСМИЧКО У ЛИКОВНИМ ПРЕДСТАВАМА ВЛАДИМИРА ДИМИТРИЈЕВИЋА

РАДОВАН ИЛИЋ

Педагошки факултет, Јагодина

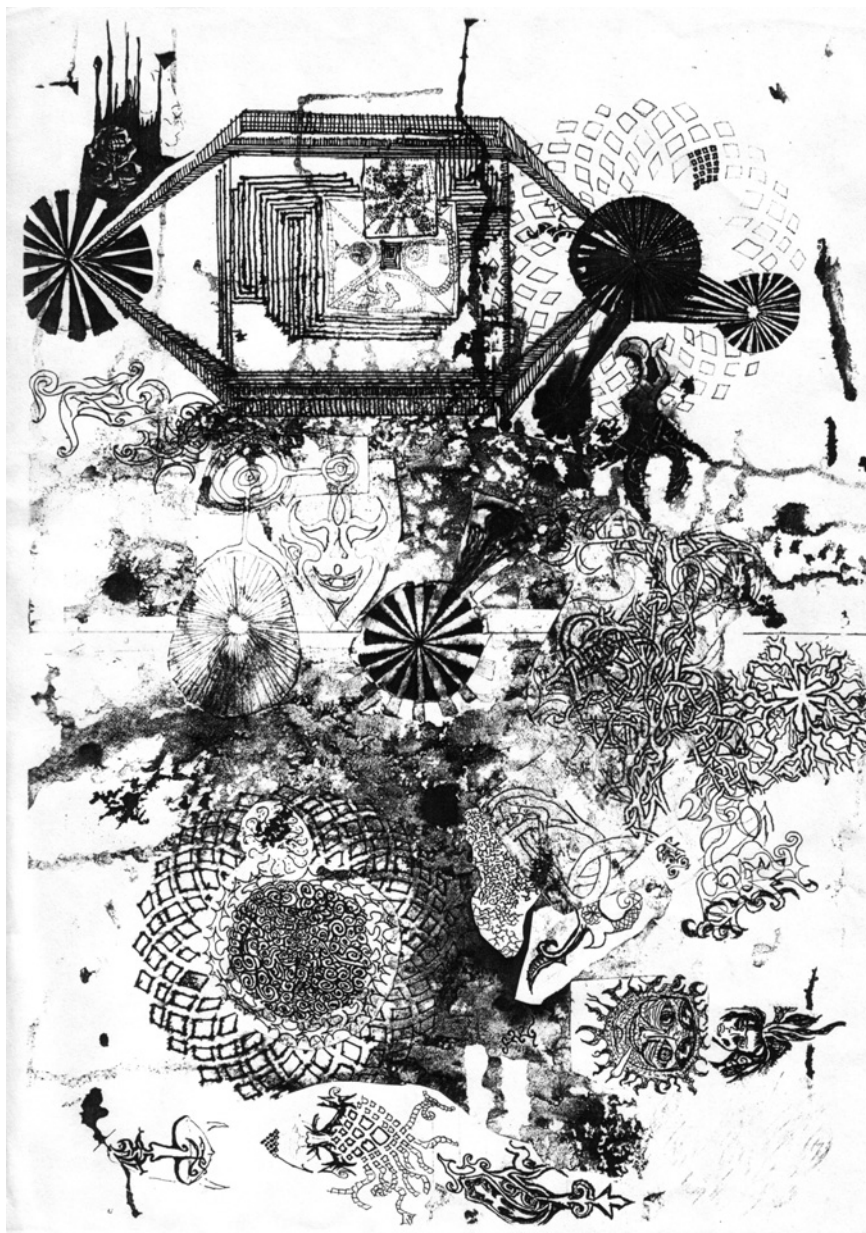
Резиме. Размотрене су космичке инспирације и мотиви на једној графици Владимира М. Димитријевића.

Владимир М. Димитријевић рођен је у Земуну, 09. јуна 1978. године од оца Милана и мајке Љиљане Димитријевић, рођене Аћин. Школовао се у Београду где је завршио средњу графичку школу и уписао студије дизајна текстила. Објављивао је цртеже и графичке прилоге у часописима ("Наше Стварање", "Васиона") а оне се налазе и као илустрације у неколико књига (на пример Милан С. Димитријевић, *Космички цвет*, Просвета, Београд 2003, Зборник радова конференције Развој астрономије код Срба III и IV, Публикације Астрономског друштва "Руђер Бошковић" бр. 6, Београд 2005 и бр. 7, Београд 2007). Живи и ради у Београду.

Млади Владимир је окренут ваздушном пространству и својим немирним духом непрестано трага за недокучивим даљинама у којима види свој космички свет. Његове графике у тесној су вези са астрономијом тј. учењу о устројству и поретку материје у свемиру, али он ту додаје и своју машту и ствара свој космички свет који нам цртежима приказује а ми, гледајући их, можемо отићи у нови необични свет.

Мноштво детаља на цртежу отежава посматрачу тумачење и схватање поруке аутора. На овом малом уметничком делу доминирају зракасти кругови, а круг је свакако најважнији и најраспрострањенији геометријски симбол чија је слика дата у појавном облику Сунца и Месеца. На кругу се не могу уочити ни почетак ни крај, ни правац ни оријентација, све је спиритуално, уцртавањем паока постоје симбол точка, који додатно изражава динамику – насупрот непроменљивости круга. У центру је јасно видљив и јако уочљив зракасти црно – бели круг. тј. Бог са свевременим центром, да би се назначиле његова савршеност и несхватљивост за људске појмове. Као да из овог централног круга све настаје, све потиче, све се развија и рађа, одлази у непознато. У овај круг је уцртано средиште а у

астрономији је то традиционални симбол Сунца. Због кружне путање звезда око небеског пола, круг је представљен као кружна купола због чега је и симбол неба. Сви ови симболи у вези са централним зракастим кругом нам предочавају да Владимиров рад има велику повезаност са васионом и небеским недокучивим пространством, са неиспитаним космосом.

Слика 1: Графика Владимира М. Димитријевића.

Игра црно – белих зракова који полазе из средишта круга не дозвољава нам да се одлучимо који су доминантнији.

Бело као сједињење свих боја светлосног спектра, као симбол још неумрљане невиности, правременог раја или као крајњи циљ прочишћеног човека. Овим белим зрацима уметник дочарава преображење, узвишеност, небески пут и свети дух. Насупрот њој „црна“ једна од боја са вредношћу апсолутног, самим тим и упоредива са својим панданом „бело“ за дубинску психологију боја потпуне несвесности, потонуће у таму, тугу, помрачину. Све мрачне ствари пружају и мало наде. То је боја туге и покајања али је истовремено и обећање будућег васкрсења јер преко сиве прелази у белу. Ово нам показује да Владимир лута небеским сводом некад и несвесно тражећи излаз за себе а вероватно и за све нас.

Изнад овог централног круга из кога све потиче, налази се квадрат пирамидално повезан са такође два зракаста круга. Овај квадрат нам изражава оријентацију човека у простору и оријентацију животног окружења у односу на свет и његове натприродне чуваре, што нам указује да млади уметник види да ће у будућности небеским просторствима владати човек. Квадратура са собом доноси принцип реда, који као да је урођен у човеку, па тако постоји жеља да се увођењем правца и координата снајемо у свету који нам се чини хаотичним.

Унутар квадрата се налази низ мањих квадрата који се таласасто нижу један за другим тражећи излаз.

На тај горњи леви зракасти круг као да је управо пала одсечена глава човека који је стегао зубе и поднео велику бол. Он шкргуће зубима и на тај начин жели да отера духове. Његове разрогачене, страхом, уплашене очи, не само да су примиле надражај из спољашње средине, већ оне одашиљу снажне зраке и симбол су спиритуалне изражајне способности. Очи које тако много сагледавају, указују на сазвежђа која на небеском своду свугде светле.

Одсечена глава крвари и Димитријевић нам поручује да се на путу ка небеским просторствима и новим световима жртвују храбри и одважни. Сваки пут у непознато носи неизвесност, некада славу, некада потонуће.

Из десног већег затамњеног круга, полазе црно – бели зраци и стичу се у бели центар такође једног зракастог круга. Стиче се утисак да је младом уметнику тесно на овоме свету и тежи да пронађе излаз из свакодневице и да прошири видике тражећи нове галаксије. Није му довољно што Млечни пут садржи око сто милијарди звезда, он жели да упозна и друга галактичка јата.

Кроз тај центар зраци не пролазе, што значи да још увек није пронађен начин да се оде тако далеко али зато постоји жеља и Владимирове машта нас подстиче на то.

Испод централног зракастог круга налази се велики филигрански прецизно украшен точак. Он личи на точак неке велике, огромне машине која може да савлада невероватне препреке. Као да тај точак носи на себи звезде, планете, комете и остала небеска тела, заједно са космичком прашином. Овде точак постаје носилац целокупног косомоса и његовог

цикличног развоја. То је точак живота који уздиже и поново потапа људе, који никада не стоје већ је увек под утицајем промена. Живот човека котрља се непрестано као и точак. Кружни ток упућује и на поновно рођење. Унутар тог точка је филигрански урађена арабеска, која може да подсећа на успламтало Сунце као уништитеља мрака. Владимир нам јасно показује узаврело језгро и ерупције Сунца. Оно даје живот нама али и овој графици, оно небу дарује светло и уништава зло, представља симбол бесмртности и васкрсења.

У дну цртежа су листови дрвета који су повезани пупчаном врпцом новорођених живих бића. Млади уметник увиђа да је рађање неопходно за одржање света. Он жели да свет истраје, да има несаломиву снагу, да победи до сада несавладиве природне силе и да се окити храстовим листом као орденом за заслужена дела. На тај начин је опет представљен живот који неуморно тече, где се обнавља по неком устаљеном кругу. По средини цртежа шири се мрежа која је симбол космичког поретка. А паук, необичног облика, представља плодну мајку која из сопствене нити ствара нови живот.

И Владимир тражи излаз, али не онај као већина младића његових година а то је да лако и брзо зараде новац и да онда уживају у благодетима раскошног живота, већ тражи нове путе космоса, нове видике, можда и нове светове.

Маске су свуда на цртежу, окренуте у свим правцима, израз су постојања натприродних мудрости. Владимир користи разне маске а онај ко стави маску осећа унутрашњу промену и за време ношења маске, преузима особине бића, божанства или демона за које се представља.

На неким местима су воловски рогови, а они су оружје тих животиња, а самим тим и израз њихове снаге и агресивности. И сам млади уметник има исту такву снагу и жељу да се бори против хаотичног света на све могуће начине. Изнад једне маске је Мандрагора, биљка, са разгранатим кореном који подсећа на људски лик а то је пророчица која ужива високи углед.

Ова биљка представља универзални лик и вероватно да уметник сања о проналажењу таквог лека који би угасио све болести овога света.

На цртежу се појављују спирални квадрати који могу и врло различито да се тумаче. Спирала је принципијално динамички систем који се, у зависности од начина посматрања концентрише или одвија, при чему покрет иде ка центру, или од њега. Спирала која се у макрокосмичком смислу, мада људском оку невидљиво, сем у Владимировој машти, манифестује у спиралној магли космоса, могла је да настане као последица посматрања, турбуленција (вртложних струја) текуће воде, као и посматрањем сличних вртлога који настају када вода или нека друга течност кроз неки отвор потече надолу. У сваком случају Димитријевић нам даје да бирамо, то може да буде наговештај потонућа у водама смрти али и веровање у идеју о васкрсавању.

Доминантну улогу на овој графици имају лавиринти, одређена врста испреплетаног пута. Они представљају дуг и тежак пут на малом простору. У

многим легендама и митовима старих култура говори се о лавиринту кроз који јунак мора да прође како би достигао велики циљ. Са психолошког аспекта, лавиринт је израз „трагања за средином“ и може се поредити са недовршеним обликом мандале¹.

Све ове обичне и необичне облике носе неке скривене измишљене птице на својим крилима. Птице нуде снагу човеку која омогућава осмишљенији говор и разумевање пре него што приступи делу. Онако како се птице својим перјем дижу у ваздух и тамо задржавају, тако се и душа у телу издиже размишљањем и свуда се шири. Њихова крила су обележје анђела у хришћанству али и генија и вила и ваздушних духова. Лакоћом пера птице изражавају припадност религији неба и издигнутост над људским светом.

Птице налик фениксу говоре нам о бесмртности и васкрсењу. Вероватно ће и Димитријевићева дела бити бесмртна и вечна. Пред његовим делима се може стајати сатима и размишљати о плаветном небу, сјајним, искричавим звездама, репатим кометама и нестварним световима.

На први поглед када станемо и само погледамо Димитријевићев цртеж учини се да је испред нас хаос. Међутим дужим и дубљим посматрањем, из тог исконског мешања симболичних елемената настаје уређени космос. Владимир нас из хаотичног стања праматерије води кроз вртлог магли, вода и ватрених струјања, путем ка небу, ка соларним вратима, која омогућавају улазак у за сада несагледиве даљине. Нису му потребни ни петометарски „Хејлов телескоп“ на Маунт Паломару (у САД), ни телескопи са вишеструким огледалом, јер Владимир Димитријевић види више и даље од њих. Његова немирна кичица, и необузdana маштовитост, ирационална креативност и уметничка визија воде нас до нових звезданих сфера, до нових чари васионе, до нових космичких визија.

Стиче се утисак да се сликар нашао пред својом графиком ослобођен социјалне и колективне одговорности, одговоран једино својој уметности. Чини се да постоји нека тајна у њој самој, да је она независна и да ће се њена суштина разоткрити утврђивањем унутрашњих закона и односа између елемената. Слика је постао мислилац који је кроз сопствени рад долазио до одређених теоријских закључака.

Својим графикама, у многоме виртуозним делима, Владимир Димитријевић је већ далеко отпутовао у свемир и налази се међу већ запаженим, еминентним уметницима на Земљи.

COSMICAL IN PICTORIAL REPRESENTATIONS OF VLADIMIR M. DIMITRIJEVIĆ

Cosmical inspirations and motives on a graphic of Vladimir M. Dimitrijević were analyzed.

¹ Санскрит, испрва означава круг, но у ширем смислу облике развијене из кругова који представљају конструисану помоћ при медитацији и концентрацији на индубудистичким просторима, као и на ламаистичком Тибету.